

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

ROMER

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

År 2000 erkänner Sverige fem nationella minoriteter i landet

- » Vad är en minoritet?
- » Finns det bara fem minoriteter i Sverige?
- » Varför erkänns bara fem nationella minoriteter?

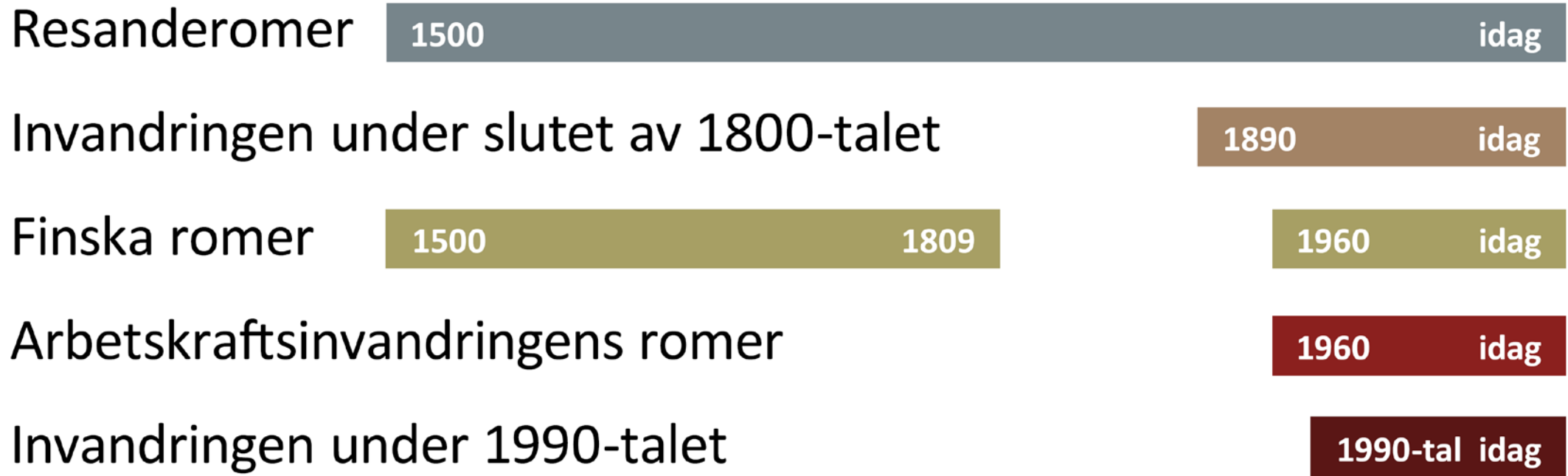
De fem nationellt erkända minoriteterna och deras språk

- » Samer – *olika varieteter av samiska*
- » Sverigefinnar – *finska*
- » Tornedalingar – *meänkieli*
- » Romer – *olika varieteter av romska (romani chib)*
- » Judar – *jiddisch*

Romskt kultur-
arv i Sverige
Är gruppen homogen?

Romsk invandring till Sverige

De första romerna i Sverige
– resanderomer

- » Kommer hit på medeltiden och nämns första gången i en bok 29 september 1512. Det berättas att trettio familjer romer kommit till Stockholm.
- » Resanderomer har bott här lika länge som staten Sverige funnits.
- » I mer än 400 år var resanderomer de enda romerna i Sverige.
- » Så sent som 1954 utgjorde resanderomer ca 90 % av alla romer i Sverige.
- » I Sverige kallas romerna thatra (tattare).
I Europa zigenare (atsiganoi på grekiska).
- » På romska har man alltid sagt att man är rom, roma eller romano.

Hårda tider

1637: »Placat om tartarnes fördrifwande af landet.«

1750–1900: Romer fick inte bosätta sig i någon kommun.

1902: »Klockaruppropet« i Vinbergs kommun, Halland.

1934–1975: Steriliseras/tvångssteriliseras en resanderom i vart fjärde hushåll.
(En operation som gör att en kvinna inte kan få barn.)

1948: 500 resanderomer drivs ut från Jönköping.

»Bo i ett hus och
skaffa ett vanligt jobb
men inte här...«

»Vi var resande. Jag skickades till en doktor som skulle läkarundersöka och bedöma mig, jag minns att han sa att jag var miljöskadad för jag var från tattareläkt. Efter det blev jag placerad i fosterhem och på barnhem.

En i personalen på barnhemmet sa en sak som jag aldrig kan glömma:

Tattarungar ska härddas och dom är tjuvpack alla! samtidigt som hon lyfte upp mig i håret så det knakade i hårrötterna och gjorde fruktansvärt ont.«

Kurt

Skolgång

Resanderomer saknade ofta skol-utbildning eller fick bara kortare del av den eftersom de fram till början av 1900-talet kördes bort från kommun till kommun.

Nästa grupp romer kommer till Sverige i slutet av 1800-talet från bland annat Rumänien.

- » Trots att Sverige har haft allmän skolplikt sedan 1842 fick de svenska kalderashomerna inte gå i skolan förrän på 1960-talet.
- » De drabbades av tvångssteriliseringar, tvångsomhändertaganden av barn och tvångsassimilation.

»Under första delen av 1900-talet drabbades denna nya grupp även av att de exkluderades och utestängdes från det svenska samhället. Fram till 1960-talet var man oftast tvungna att bo i tält eller i »zigenarläger«.

Sverige stänger sina gränser för romer
mellan 1914 och 1954

- » 1914 – 1918
- » 1939 – 1945

Fjärde gruppen romer kommer till Sverige

I slutet av 1950-talet och under 1960-talet har Sverige behov av *arbetskraftsinvandring*.

Därför flyttade 1000-tals romer från Finland, Polen, Ungern, Spanien, Tjeckoslovakien, Jugoslavien och övriga delar av Östeuropa till Sverige. Sverige krävde att de skulle lämna sin gamla livsstil och »tas om hand« av samhället. Bland annat omhändertog socialtjänsten många av de romska barnen.

1658-1660
När Sverige var
som störst

Nygammal grupp – finska romer

Sverige och Finland har en lång
gemensam romsk historia.

I nära 700 år – från någon gång på
1100-talet till 1809 – var Sverige
och Finland samma land.

De finska romernas kultur handlar om seder och bruk, klädsel, släktskapsförbindelser, respekt för de äldre – i synnerhet föräldrar, regler om renhet och om de olika näringar som man livnärt sig på.

Detta har lett till att de ofta blivit utsatta för diskriminerande uttalanden och åtgärder.

I oktober 2012, granskade Sveriges Radio hur det var att som traditionellt klädd finsk rom hyra bil vid bensinmackar över hela landet. Av totalt 64 testade bensinstationer var det 22 som vägrade att hyra ut bil till romer.

Femte gruppen romer – under 1990-talet

Under krigsåren på Balkan under 1990-talet kommer många balkanromer hit som flyktingar.

Jasar och Suzana

Den 24 mars 1999 inledde Nato bombningar av Jugoslavien. Kvinnor våldtogs i Kosovo, hus brändes och de romer som vägrade bära vapen dödades eller fick leva under dödshot.

Jasar och Suzana flydde mot Sverige via Italien och Schweiz. Resan tog lång tid och de nådde inte vårt land förrän 2001 då de slutligen sökte asyl här. Nu har de tre barn och ett bra liv här i Sverige.

»När jag var ung och bodde
i Kosovo så tog jag dagen
som den kom och tänkte
inte så mycket på framtiden.
Men det gör jag nu.

Min framtid är här i Sverige
och jag planerar för mina
barns framtid här.«

Jasar

Så romer är olika...

- » har bott här olika länge
- » talar olika dialekter av romska (romani chib)
- » tillsammans är romer en nationell minoritet – alltså ingen invandrargrupp. Sverige och dess myndigheter, inklusive skolverket, ska hjälpa till med att bevara romernas kultur, historia och språk.
- » ALLA romer som flyttar till Sverige och får uppehållstillstånd efter år 2000 blir automatiskt en del av den svenska minoriteten romer.

Läroplanen 2010:37

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.

Skolverkets kommentar:

»Bara för att förtydliga så är det inte Skolverket utan varje enskild skola och därmed undervisande lärare som har ansvaret att ge kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia.«

Skolan ska hjälpa dig – om du och dina föräldrar
meddelar skolan att du vill ha undervisning i din
romska dialekt, så ska du få det.

Litteratur

Det finns idag skolböcker med lärarhandledning att använda på romska med dess olika dialekter.

Det finns litteratur om romsk historia och romer kommer gärna till skolan för att berätta om de romska gruppernas historia i Sverige.

www.vastarvet.se/nationellaminoriteter

Varför behöver du veta?

För att romska barn ska uppleva att deras historia ingår i den gemensamma svenska historien. När alla barn lär sig samma historia i grundskolan, är det en viktig del av den romska inkluderingen.

För att Sverige idag skäms över hur man hanterat romer genom tiderna.

Om alla barn lär sig om romsk historia så kommer de också att se med andra ögon på sådant som händer idag. De kommer då att kunna bli människor som säger NEJ i tid och som kan vara med och skapa en ny framtid där alla får plats och där alla har samma värde. En bättre värld.

Allting har en historia. Särskilt framtiden.

Natur- och kulturarv i Västra Götaland.

———— www.vastarvet.se ————